

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com

הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

למשל "נחום איש גז"...

היסה אותו זקני והראה לו את דברי הגמרא כאן שהוא היה **דורש את כל התורה כולה** בריבוי ומיעוט. וכן את הגמרא בחגיגה יב,א "שאל רבי ישמעאל את רבי עקיבא כשהיו מהלכין בדרך, אמר ליה: אתה ששימשת את נחום איש גז עשרים ושנים שנה **שהיה דורש כל אתין שבתורה**, את השמים ואת הארץ מה היה דורש בהן וכו'", הרי שהיה רבו של רבי עקיבא בלימוד כל סוגיות התורה.

אלא מאי? שלא כל דברי התורה שנאמרו בבית המדרש נקבעו לדורות. ומסתמא הרבה דברים ממנו נכתבו לדורות בשם תלמידיו ותלמידי תלמידיו שקיבלו ממנו את תורתו עד שנקראה על שמם.

קנייני התורה | בשימוש חכמים

כאשר המלך יהושפט עמד מול מלך מואב שהגיע כנגדו למלחמה הוא שאל את עבדיו 'האין פה נביא לה' ונדרשה את ה' מאתו' והשיב לו אחד מהעבדים 'פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו' דקדקו חז"ל שלא כתוב 'אשר למד מאליהו' אלא 'אשר יצק מים' מלמד שגדולה שימושה של תורה יותר מלימודה.

זה מבאר את דברי הגמרא שלנו שלא דיברה על כך שרבי עקיבא ורבי ישמעאל **למדו** מנחום איש גז זו ורבי נחוניא בן הקנה אלא שהם **שימשו** אותם. כי עיקר קבלת התורה מרבו היא ע"י השימוש.

מדוע זה כך? איך יתכן שלשמש חכם ולשרתו משפיע על האדם יותר מאשר בלימוד עצם דברי החכמה שלו?

אנו רואים מכאן שהחכמה של התורה, היא חכמת חיים, היא מתבטאת הרבה יותר בחיי המעשה של החכם מאשר בחיי התורה שלו. החכמה של החכם לא נשארת בין דפי הגמרא, בתוך הספרים, היא פורצת החוצה לתוך החיים. שם אפשר לראות איך החכמה יוצאת לפועל. לכן מי שרוצה ללמוד מהחכם צריך לראות איך החכם חי חיי חכמה.

זה כל כך דבר עיקרי ביהדות עד שהרמב"ם בחר לכתוב את

לקח | גדולה שימושה!

הגמרא שלנו אומרת שר"ע דורש ריבוי ומיעוט לפי שהוא שימש את נחום איש גז זו שהיה דורש כל התורה בריבוי ומיעוט, ואילו רבי ישמעאל דורש כלל ופרט לפי שהוא שימש את רבי נחוניא בן הקנה שדורש את כל התורה בכלל ופרט.

אנו רואים כאן שהלימוד מרבותיהם מתואר כ"שימוש את רבו". את מי שהוא משמש, ממנו עיקר לימודו. כמו שאמרו חז"ל "גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה". ראה עוד לקמן.

עיקר המסורת דרך שימוש תלמידי חכמים

מעניין הדבר שהגמרא נוקטת לשון זו כלפי רבי נחוניא בן הקנה ונחום איש גז, שאצל שניהם **עיקר המסורת שקיבלנו מהם הינו דרך שימוש מעשיהם**. "רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל תפילה קצרה בכניסתו לביהמ"ד... אמרו לו מה מקום לתפילה זו... אמר להם בכניסתי

אני מתפלל..." [אפילו דברי ההלכה בשמו בעניין פטור חייבי כריתות מתשלומין, לא מובא בשמו כמימרא "רבי נחוניא בן הקנה אומר/פוסט"ר" אלא "רבי נחוניא מן הקנה היה עושה יוהכ"פ כשבת לתשלומין", עדות על מעשיו].

וכן נחום איש גז זו כל האזכורים ממנו בש"ס הוא על מעשיו ומידותיו, חוץ מעניין נתינת ט' קבין מים לקרי, שגם זה נאמר בדרך "מעשה": "נחום איש גז זו לחשה לרבי עקיבא, ורבי עקיבא לחשה לבן עזאי, ובן עזאי יצא ושנאה לתלמידיו בשוק".

השקפה | צדיק בלא תורה?

פעם מישהו טען לזקני רש"ש לוי"צ זצ"ל שהנה מצאנו גם אצל חז"ל צדיקים שהיו מפורסמים בצדקותם אבל לא בתורתם,

לסדרם ולהחזירם במקומם. **מי שמתאמץ בזה לסייע לחכמים בלימודם ע"י שמחזיר הספרים למקומם הרי הוא זוכה להתעסק בקניין הגדול הזה של "שימוש חכמים".**

זקני **רבי אריה לוי זצ"ל** היה רגיל לבאר מה שאמרו חז"ל על יהושע 'זקנים שבדור אמרו פני משה לפני חמה פני יהושע לפני לבנה, אוי לה לאותה בושא אוי לה לאותה כלימה', מה בושא ומה כלימה היתה לזקנים?

וביאר, שהרי יהושע זכה להיות מנהיג של ישראל בזכות שהיה "משרת משה" וסידר הספסלים בבית המדרש, וכמו שנאמר "נוצר תאנה יאכל פריה". והנה, הזקנים שבאותו הדור היו בושים לעשות מה שעשה יהושע, והיה למטה מכבודם לפרוס מחצלות ולכבד בית המדרש, ועתה הם ראו שזכה יהושע בזכות מעשיו הללו להיות לפני לבנה המקבלת את אור החמה, מיד קראו: **אוי לה לאותה בושא זו אשר התביישנו אז לסדר הספסלים, אותה בושא גרמה לנו עתה להפסיד מעלתו של יהושע...**

תולדותיהם של צדיקים | ה'שימוש חכמים' של רבי אריה לוי

כמה נאים הדברים לרבי אריה זצ"ל ששימש את רבותיו הקדושים ממש כעבד לאדונו. כאשר היה בסלוצק, היתה לו קביעות בכל לילה לעמוד לפני הרדב"ז **ולהחזיק את הפנס** כדי שיוכל ללמוד בחשיכה, כך – לילה אחר לילה!

וכן את רבו בעל הלשם הקדוש שימש בגופו, והיה **מקריא לפניו כל לילה מתוך הספרים הקדושים**, כמו שתיאר בקונטרס 'תולדות בעל הלשם' שהוציא לאחר פטירתו:

"...ראשית גשתי אל הקודש, אספרה אל חוק דבר פלא. פעם אחת, נפגשתי עם אחד ממכירי מכבר שלמד בנעוריו הרבה, ונכנסנו בשיחה, והקיפו {=הקיף עצמו...} בספיקות אמונות חכמת האמת, והפסקתי אותו.

באותו יום נקראתי ע"י שליח אל הגה"ק {בעל הלשם} ז"ל לבוא אליו לפנות ערב, בבואי אליו אמר לי שיש לו מה לדבר אלי אחר תפילת הערב, ולע"ע {לעת ערב} התחיל אלי בדבר חכמת הקבלה, והקיף את כל תוכן הדברים אשר דבר אלי האיש אשר נפגשתי אתו, ואני נשארתי דומם מחריש ומשתאה, וידעתי נאמנה אשר כל דבריו הקדושים מכוונים אלי.

אח"כ הייתי בא אליו לעתים קרובים, עד שהרשני לבוא אליו ליל וליל {לילה אחר לילה, כל לילה} **להקריא לפניו בספריו הק',** והייתי מבלה איזה שעות. ואם כי לא בינת אדם לי בחכמת האמת, בכל זאת בעת ישיבי לפניו הרגשתי את עצמי כמו בעולם אחר לגמרי הרחק מהדברים המוציאים את האדם מן העולם. ולא עצרוני גשם ושלג לבוא כל ליל. וכל ימי

מצות דיבוק בתלמידי חכמים כמצוות עשה השישית במניין המצוות (מיד אחרי האמונה בה', ביחודו, אהבתו, יראתו ועבודתו).

"המצוה השישית היא שציונו להידבק עם החכמים ולהתייחד עמם ולהתמיד בשיבתם ולהשתתף עמם בכל אופן מאופני החברה, במאכל ובמשתה ובעסק, כדי שיגיע לנו בזה להידמות במעשיהם ולהאמין הדעות האמיתיות מדבריהם. והוא אמרו יתעלה ובו תדבק... ואמר ולדבקה בו ובא הפירוש הדבק בחכמים ובתלמידיהם...

אנו לומדים כאן ב' דברים עיקריים: **א' כלפי לימוד התורה שלנו**, שאסור לו להישאר בין כתלי בית המדרש, הוא חייב להאיר את הבית שלנו פנימה, **עד שמי שישמש אותנו יושפע מתורתנו**. או לנו אם נעלה במעלות התורה מבלי שזה יהיה ניכר בחיי החולין שלנו. **ב' עלינו לחפש להידבק בחכמים**, להיות מושפע מהחכמה המעשית שלהם.

במהר"ץ חיות (ברכות ז) כתב בשם הגר"א מדוע "גדול שימושה יותר מלימודה" כי השימוש נקרא ג"כ לימוד, רק הלימוד היינו השומע את ההלכות והשימוש היינו הלומד מהתנהגות, כמו שמצינו שהלכו התלמידים לבית הכיסא לראות התנהגות רבם, וכן הניחו עצמן תחת המיטה וכשאמר לו עד כאן העזת פניך השיב לו תורה היא וללמוד אני צריך (ברכות דף סב), ולימוד כזה נשרש בלב הרואה וגדול מלימוד ע"י שמועה, כן ראיתי בשם הגאון החסיד מווילנא, עכ"ל המהרי"ץ חיות.

[ועיין באור שמח שכתב דמה שמפסיקים מתלמוד תורה למצוה עוברת שא"א לעשותה ע"י אחרים, ולא אמרינן עוסק במצוה פטור מן המצוה, היינו דוקא ב'לימודה' אבל **ב'שימושה של תורה' אמרינן דהעוסק במצוה פטור מן המצוה**. וכמו המבואר במהר"ח או"ז שתלמידי הישיבה שמברכים על הציצית והתפילין עושים זאת כנשים שאינן מחוייבות ומברכות (כמנהג אשכנז), משום דהוו עוסקים במצוה ומעיקר הדין פטורים עיי"ש, הרי לנו שלימוד הישיבה ושימוש רבותינו אינו כסתם שינון ת"ת אלא כמעשה מצוה שאין מפסיקין ממנו למצוה אחרת].

למעיישה | **לסדר הספרים בבית המדרש!**

והנה, אמרו חז"ל שיהושע זכה לקבל את התורה ממשה ולהנהיג את ישראל אחריו בזכות שהיה משמש את משה ו"מסדר ספסלי בית המדרש ופורס את המחצלאות". **הרי לנו ששימוש חכמים כולל גם את סידור בית המדרש והכנתו לתועלת החכמים.**

שימוש זה מצוי מאד בזמנינו, כאשר רבו ב"ה הספרים בבתי המדרשות, והגבאים מבקשים מי יזכה עמם במצווה

כשעמד לפני הקיסר, אבל במסכת תענית איתא דכבר בבוקר
כשעוד היה במלון ראה את העפר ואמר גם זו לטובה.

ויש לתמוה לפי גירסא זו, **למה המשיך בדרכו לקיסר?** הלא
אף שאמר 'גם זו לטובה' מה טעם להמשיך לקיסר עם העפר,
היה לו לומר 'גם זו לטובה' ולחזור לביתו כלעומת שבא!

מכאן רואים אנו ממש כדברי רבי אריה זצ"ל שנחום איש
גמזו היה בטוח שהחלפת העפר בעצמה היא טובה גדולה
בעבורו, וממילא לא ראה סיבה להימנע משליחותו בעד כלל
ישראל, ואכן לבסוף התברר שהעפר היה הרבה יותר טוב מן
האבנים טובות ומרגליות. זוהי מידת 'גם זו לטובה' במלוא
גדלה והיקפה.

מעשה | כיצד אפשר לומר "גם זו לטובה" על עגינות
לחליצה

מסופר על אחד האדמורי"ם זצ"ל שבא לפניו חסיד בצער
גדול, שחתנו נפטר בסוף שבעת ימי המשתה והשאיר אחריו
אח קטן בן שנה, ועכשיו נותרה בתו עגונה י"ב שנה עד שיגדל
האח ויחלוץ, ובכה ע"ז בכי גדול. לאחר שהמתין האדמו"ר
שירגע מעט, אמר לו, האם יודע אתה איזה חסד עשה עמך
הקב"ה, דע לך, שהזיווג האמיתי של בתך יגיע אליה רק בעוד
י"ב שנה, ואם לא היה קורה המקרה הזה שבעלה הראשון
נפטר, הייתה צריכה לחכות י"ב שנה לזיווגה, ובכל התקופה
הזאת הייתם עוברים עגמת נפש מרובה, על שבתך לא
נישאת, והיית נאלץ לחזר אחרי השדכנים והבירורים וכו', וגם
שאר בניך ובנותיך היה להם קושי בשידוכים, מחמת הרינון
שהיו הכל מרננים למה אין בתך נישאת, והכל היה צרה ויגון,
והקב"ה ברוב חסדו ריחם עליך, והשיא בתך לאדם שעומד
למות בעוד שבעה ימים, ובזה נפתרו כל הבעיות הנ"ל, שבתך
ממתנה נחת על זמן ידוע, בלא ציפיה לשדכנים ואכזבה
וכו', וגם תוכל בקלות לשדך את שאר הילדים, כי הכל ידעו
הטעם שבתך לא נישאת, והכל על מקומו יבוא בשלום. האם
יש לך חסד ה' גדול מזה!..?

דקדוק | "ליבך אנסך" – נטיית הלב משפיעה על השמיעה

רב אמר לתלמידו שאין הוא צריך לדאוג על שבועתו לשקר
"כך אמר רב", כי "ליבך אנסך". ומבואר במפרשים שהטענה
הזו כל כך חזקה, עד שהם לא חששו להמשיך ולהישבע כך
שוב ושוב במשך כל ימי שבתם לפני רב. אע"פ שהם ידעו
שאיחד מהם בוודאי טועה, ושכלל פעם מישוהו אחר מתבררת
לו הטעות, מכל מקום מכיון לגבי השמועה הנוכחית כל אחד
בטוח במאה אחוז בצדקתו! צריך להעמיק עוד בזה.

צבא עלי תבל {ימי חי} לא ימח מקרב לבבי הפרק החשוב
הזה משנות חיי עלי חלד, שזכני השי"ת לשמש את הגה"ק
ז"ל ואז ראיתי את עולמי עלמא דקשוט..

העמקה | מה בין "גם זו לטובה" לבין "לטב עביד"

אנו לומדים כאן שרבי עקיבא היה תלמידו של נחום איש גם
זו. ובאמת מתאים הדבר שגם רבי עקיבא המשיך במשנתו
של רבו והיה רגיל על לשונו לומר "כל דעביד רחמנא לטב
עביד".

[לא כולם יודעים **שזה נפסק להלכה ולמעשה**. יש הלכה
בשו"ע או"ח סימן ר"ל "לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל מה
דעביד רחמנא, לטב עביד". הוי אומר, יש הלכה מיוחדת
שמשפט זה יהיה רגיל על לשונו!]

ויש לעיין מדוע הרב היה נוקט לשון "גם זו לטובה" ואילו
התלמיד אמר בלשון "כל דעביד רחמנא לטב עביד". והרי
אמרו חז"ל שחייב אדם לדבר בלשון רבו, מדוע אם כן נקט
רבי עקיבא בלשון אחרת 'כל דעביד רחמנא לטב עביד', ולא
אחז לשון רבו 'גם זו לטובה'.

ביאר זקני רבי אריה לוי זצ"ל שאין כאן 'לשון אחרת' כי אם
'דרגה נפרדת', כי יש חילוק גדול בין מידת נחום איש גמזו
שאמר 'גם זו לטובה' לבין מידת תלמידו רבי עקיבא שאמר
'כל דעביד רחמנא לטב עביד'.

רבי עקיבא לא ראה ברעה בעצמה – טובה, אלא הבין
שתכליתה הוא להביא טובה. וכפי שהשיג כן אירע עמו,
שמתו החמור והתרנגול והתגלגל מזה הצלה, אבל סוף סוף
הפסיד חמור ותרנגול.

לעומת זאת רבו נחום איש גמזו ראה בייסורים ובמידת הדין
טובה **מצד עצמה**, ולכן אמר 'גם זו לטובה' – זו עצמה גם היא
טובה, ואכן כך אירע לו שהעפר עצמו נהפך לחיצים מנחחי
מלחמות, ולא היה כאן כלל דין אלא טובה גדולה.

ומה מאד מדוקדק שנקרא שמו 'איש גם זו', ולכאורה העיקר
חסר מן הספר שהיו צריכים לקרוא לו 'גם זו לטובה', ואילו
המילים 'גם זו' מצד עצמם אינם מבטאים מאומה. אכן לפי
המתבאר, מה שהתכלית היא 'לטובה' זה אינו עיקר החידוש
של נחום, שזה מצאנו גם אצל תלמידו רבי עקיבא שהיה
אומר 'לטב' עביד, אבל מעלתו הייחודית של נחום היתה
באומרו גם 'זו' – הרעה עצמה – היא 'לטובה', שאין כאן רעה
כלל.

הוסיף על זה בנו זקני רש"ש לוי זצ"ל, דהנה מעשה נחום איש
גמזו מובא גם במסכת תענית דף כ"א וגם במסכת סנהדרין דף
ק"ח, אך יש חילוקי גירסאות ביניהם, דלפי הגירסא בסנהדרין
לא ידע נחום איש גמזו על החלפת המרגליות בעפר אלא

סיפור | הסלקציה בין דברי הסטייפלער...

השעה היא שעת נעילה. שערי שמיים פתוחים, והמתפללים בבית הכנסת "לדרמן" עמדו להתחיל בתפילה הנשגבה הזו. גם ר' ראובן החל להתארגן לתפילה, ולפתע הוא רואה את הסטייפלער הקדוש צועד לכיוון הספסל שלו, הוא נדרך ורואה שרבינו ניגש אל שכנו לספסל, ר' שמעון, ומתחיל להוכיח אותו בלחישה על יחסו הגרוע לאשתו. כפי הנראה נודע לסטייפלער על שלום הבית הרעוע בבית ר' שמעון והוא החליט לנצל את הזמן הקדוש כדי לעורר את ליבו לחזור בתשובה, לשוב לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו. הסטייפלער היה זקן וכבד שמיעה, ולכן לא שם לב שהלחישות שלו נשמעות גם ליושב בסמוך, ר' ראובן. הוא שומע את רבינו צועק עליו בלחישה: אתה הרי אברך חשוב, תלמיד חכם ולמדן! איך אתה יכול להתנהג כמו השפל שבשפלים?... ר' שמעון הרגיש כמובן אי-נעימות גדולה, הוא טמן את ראשו במחזור, וניסה להטות את אוזניו וליבו לאמירת "אשרי" ולא לשמוע את קלונו של חברו.

מה רבה מבוכתו כאשר לאחר צאת היום הקדוש, פונה אליו ידידו ר' שמעון בפנים זורחות. "תגידי, הצלחת לשמוע מה הסטייפלער לחש לך?..". הוא לא ידע מה להשיב, החל לגמגם משהו, אבל ר' שמעון המשיך "שמעת? שמעת? **הסטייפלער בעצמו אמר שאני אברך חשוב, תלמיד חכם ולמדן?!**"... מכל הדברים הכואבים של רבינו, הוא שמע רק את מה שרצה לשמוע...

בחיך | לאכול תאנים ולשמוע דברי תורה...

בעניין זה, מספרים על יהודי רחוק מאמריקה שהגיע לבקר בארץ ישראל. בשבת קודש הוא טייל ברחובות הארץ תוך כדי שהוא מתענג מאווירה ומיפיה של הארץ. לפתע הוא רואה עץ תאנים בכיכר העיר, נפשו כמהה לטעום מפירותיה של ארץ ישראל, הוא טיפס על העץ והחל לקטוף תאנים ולאוכלם להנאתו.

עבר שם יהודי זקן שהזדעזע מחילול השבת, נעמד בתחתית הארץ והחל להוכיחו בקול: היודע אתה על כמה איסורים אתה עובר ברגע זה? הרי קוטף הוא תולדה של קוצר, וכשאתה מסלק הפסולת מן התאנה אתה עובר על בורר, ועצם הטיפוס על העץ הרי הוא מדרבנן שמה יתלוש, ובכלל הידעת כמה חששות תולעים יש בתאנים, ובכלל תולעת יש חמשה לאוין וכו' וכו'...

האמריקאי המשיך לאכול את התאנים, תוך כדי שהוא קורא בהתפעלות: זה מדהים! רק בארץ ישראל אתה אוכל תאנים

אבל צריך את הלשון "ליבך אנסך", היה צריך לומר "אנוס אתה" או "לא היתה דעתך עליך", אבל איך מתפרש "ליבך אנסך", וכי ליבו ביקש להישבע לשקר ואנוס אותו לעשות כן. מה הכוונה?

אולי הכוונה שכל אדם שומע מה שליבו רוצה לשמוע, וכיון שסברת ליבך היא כך, הרי ממילא היית אנוס לשמוע כך. ליבך אנסך.

ובאמת התורה נמסרת מהרב באופן זה שכל אחד מקבל ממנו כפי שורש נפשו ונטיית ליבו.

הנה נתבונן: הנה רבינו הגדול הגר"ח מבריסק העמיד תלמידים הרבה שהעבירו את תורתו לדורות הבאים, אך כל אחד בסגנון אחר לגמרי! בנו הגר"ז ובנו הגר"מ, רבי ברוך בער ורבי איסר זלמן, רבי שמעון ורבי אלחנן... ועוד ועוד... כל אחד העביר לנו "תורת הגר"ח" אחרת לגמרי!... כי כל אחד מקבל מרבו כפי שהדברים מתקבלים בליבו...

לקח | אדם שומע מה שהוא רוצה לשמוע

הגמרא בגיטין דף מ"ה מספרת על רב עיליש שנפל בשבי, ובעודו בשבי ישב ליד אדם שמבין את לשון העופות, והנה הגיע עורב והתחיל לקרוא לעבר רב עיליש, שאל רב עיליש את שכנו החכם מה אומר העורב, השיב לו שהעורב קורא 'עיליש ברח, עיליש ברח', אמר רב עיליש - עורב שקרן הוא ואינו רוצה לסמוך עליו, לאחר זמן הגיעה יונה וקראה לעברו, שוב שאלו מה היא אומרת והשיב לו שכנו 'עיליש ברח, עיליש ברח', אמר רב עיליש כנסת ישראל נמשלה ליונה, וכנראה שעתיד להתרחש לי נס, ואכן ניסה רב עיליש לברוח משביו והצליח.

רעק"א בגליון הש"ס מביא את דברי הערוך שהוכיח מסוגיא זו שרב עיליש ידע את שפת העופות, ומקשה עליו הרי אדרבה מדברי הגמרא מבואר שרב עיליש לא ידע שפת העופות ולכן היה צריך לשאול את חברו מה כוונתו.

תירץ על זה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ב'שיחות מוסר' שהערוך התקשה בקושיית המהרש"א שם מדוע האמין רב עיליש לאותו גוי חברו לשבי, הרי כשם שלא רצה לסמוך על העורב כך לא היה לו לסמוך על הגוי. ומזה הסיק הערוך שגם רב עיליש ידע את שפת העופות ושמע בעצמו את הקריאה 'עיליש ברח', אלא שחשד את עצמו שמה הוא שומע את מה שרוצה לשמוע, מפני שהוא משוחד לעצמו, ולכן שאל את הגוי לראות האם גם הוא שמע את הקריאה 'עיליש ברח'.

הוא נכנס לחדר האמבטיה של דירת המסתור על מנת להתגלח בתער. אחרי זמן ארוך הוא יצא כאשר פניו מלאות בדם... "אני לא מצליח... הידיים שלי רועדות... אינני מסוגל להתגלח בתער..." אנשי המחותרת החליטו שהעניין הפך לצורך בטחוני קריטי, והם שלחו חוליה חשאית להשיג מכונת גילוח עבור דיוויד...

זה נקרא "דבר שאי אפשר הוא". אני לא מסוגל.

תופעה | סוגיא מקבילה, על נושא דומה, עם אותו השקלא וטריא

אני בטוח שכולכם הרגשתם בשורות האחרונות של עמוד א', תחושת ד'ה וו חזקה מאד. הדיון אודות "העלם זה וזה בידו" היו ממש מוכרות, מאיפה אני מכיר אותם?

החכמים שביניכם שחוזרים ומשננים את מה שלמדו (אתם מוזמנים להצטרף לשיעורי חזרה כעבור שבוע, חודש, ושלושה חודשים, להצטרפות צרו קשר במייל), יודעים שממש אותו דיון כצלמו ודמותו נמצא בדף י"ט אודות "העלם טומאה והעלם מקדש". איך זה יתכן? אותם משפטים, אותם טיעונים ואותם שמות אמוראים!

כנראה שהם דנו על שני הנושאים יחד, גם על העלם טומאה והקדש וגם על שגגת שבועה וחפץ, והגמרא "פירקה" את הנידונים וציטטה כל חלק שלו בסוגיא המתאימה.

מעשה | זהירותה של הרבנית תמר שטיינמן ע"ה

בגמרא שלנו מבואר שאע"פ שהנשבע בליבו ולא הוציא בשפתיו אינה שבועה, אך לגבי תרומה החלטת ליבו מחייבת, שנאמר "כל נדיב ליבו יביאנה", די בנדבת הלב בשביל לחייבו להביא את התרומה.

הפוסקים כתבו שהוא הדין בתרומה לצדקה – גמירות דעתו בליבו מחייבת אותו. [לכן כדאי תמיד שלא לגמור בדעתו על ענייני צדקה, עד שהם יבוצעו בפועל, כדי שלא להיכנס לחששות חמורים].

בהיותי בחור צעיר בישיבת פונביץ' לצעירים, שהיתי בביתו של ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. אינני זוכר לצורך מה, כנראה בשביל לשוחח בלימוד או לשאול שאלה. במהלך שהותי נשמעו דפיקות בדלת, הרבנית תמר פתחה את הדלת, עמד שם יהודי שנראה לא כ"כ דתי, ושאל "אני רוצה לתת כסף לרב שיעביר לעניים, אפשר להניח כאן?" הרבנית השיבה: הרב לא מקבל כסף מאנשים, גם לא עבור צדקה,

טעימים כל כך תוך כדי שאתה נהנה מדברי תורה מתוקים שמשמיעים באוזן יהודים זקנים... תמשיך, תמשיך, ר' יהודי, למה הפסקת?!...

חיזוק | לעבור על המצוה "דבר שאי אפשר הוא"

רש"י אומר שהסיבה שבועה לא מועילה לעבור על המצווה משום ש"דבר שאי אפשר הוא" וממילא הוא כשבועת שווא.

וצריך להבין, הרי אם השבועה תחול יהיה כאן לא תעשה ("לא יחל דבר") ועשה ("ככל היוצא מפיו יעשה") כנגד לא תעשה (של אותו איסור), וממילא ידחה העשה והל"ת את הל"ת, ושוב הווי דבר שאפשר הוא.

אבל כנראה כונת רש"י שדבר אסור הוא בעצם "אי אפשר לבטלו". ולכן, כאשר נשבע עליו נחשב שבועה על דבר שאי אפשר ואינה חלה כלל (אף שאילו היתה חלה – כבר לא היה הדבר דבר אסור, דמכל מקום קודם השבועה הוא דבר אסור ואיך אומר שיעבור עליו).

ובאמת מצאנו שהתורה נוקטת על איסורים לשון של "אי אפשר", כמו "לא תוכל לאכול בשעריך" ומתרגם אונקלוס "לית לך רשו", או באחי יוסף "לא יכלו דברו לשלום" שמבאר רש"י שלא היה זה מתוך גודל שנאתם אלא משום שחששו לעבור על איסור גניבת דעת אחד בפה ואחד בלב, ולמרות זאת זה נחשב "לא יכלו"... כי אין להם יכולת לעבור על המצוה...

סיפור | מבצע "מכונת גילוח" של המחותרת הדנית

בספרו של הנכרי אגה ברטלסן "אוקטובר 43" הוא מתאר את פעילותו במחותרת הדנית להברחת יהודי דנמרק לשוודיה. מי ש"גייס" אותו לעניין, היה זקני רבי דוד בונם סומפלינסקי שהיה אז בחור בן עשרים. בספר הוא מתאר הרבה את התנהגותו של הבחור דיוויד שהרשימה אותו. בין השאר הוא מתאר את הסיטואציה הבאה.

על דיוויד הוטל להסתובב ברחבי דנמרק בין מקומות המסתור כשהוא לבוש במדי שוטר אזרחי. שוטר אזרחי אמור להסתובב עם פנים מגולחות, ולא בצורה מוזנחת... לכן הם ביקשו מדיוויד לגלח את זיפי זקנו שצמחו להם במהלך ההסתתרות. אבל דיוויד טען שאסור לו עפ"י התורה להתגלח בתער, ומכונת הגילוח שלו לא היתה איתו בדירת המסתור. ברטלסן, שהיה יודע ספר, טען לו שהרי "פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה", ודיוויד השתכנע.

ביום הפורים הגיעו כל ילדי הכתה להביא משלוח מנות למלמד, ובמהלך הביקור ראינו שהוא מצלם אותנו במצלמה שלו. כאשר חזרנו ללימודים, אחרי פורים, הוא הפתיע אותנו: האמת היא שצילמתי אתכם בפורים בשביל להביא לכל אחד תמונה יפה שלו, אלא שלבסוף "נשרפו" הפילמים (זוכרים?). אבל מכיון שכבר גמרתי בדעתי שאני אביא לכם תמונה, אינני רוצה לשקר אפילו בלבבי, ולכן הבאתי מצלימה לחידר על מנת לצלם אתכם ולהביא לכם את התמונה... [גם "סצנת הצילום" היתה מאלפת: הוא רשם על הלוח בכתב סופר (הוא היה סופר

הרה"ח רבי אברהם יוסף וויס זצ"ל עם רבו אדמו"ר מוויזניץ' יבלחט"א, בתמונה אפשר לראות את לוח האל"ף ב"ת באמצעותו היה 'מתקשר' ע"י עיניו הטהורות.

סת"ם) "התלמידים המצטיינים שנת תשמ"ז" וצילם אותנו בקבוצות של ארבעה ארבעה... כל אחד קיבל תמונה כאילו הוא אחד מארבעת המצטיינים של השנה... התמונה כל כך ריגשה אותנו שהיא עדיין שמורה עמי...]

ונפרדה ממנו לשלום. אחרי כמה שניות, אני רואה שהיא ממחרת שוב לדלת, פותחת אותה וקוראת לעבר האיש שכבר הספיק להתרחק במורד המדרגות: אבל אתה צריך לתת את הצדקה דרך מישו אחר! אם החלטת בדעתך לתת צדקה – זה כמו נדר!...

חינוך | חינוך
ל"אמירת אמת
בלבבו"

בילדותי זכיתי ללמוד בכתה ג' אצל המחנך הרה"צ רבי אברהם יוסף וויס זצ"ל (שהתפרסם כעבור שנים כאשר שכב במשך שבע שנים

משותק בכל חלקי גופו, ולא יכול להזיז מאומה זולת את עיניו הטהורות. דרכן הוא "תיקשר" עם סובביו ומעריציו, ששיחרו לפתח חדרו בבית החולים "מעייני הישועה" לעצה וברכה. באמצעות שיטת תקשורת זו הוא גם זכה לכתוב את ספרו הקדוש על התורה "קול דממה דקה").